

O‘ZBEKISTONDA OILAVIY BOLALAR UYINING TASHKIL ETILISHI

*Nig‘matova Muhlisa - „University of Management and Future
Technologies’’ universiteti S551-guruh talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistonda oilaviy bolalar uyining tashkil etilishi, uning asosiy maqsadlari, jamiyat uchun ahamiyati va bolalar tarbiyasidagi roli yoritiladi. Oilaviy bolalar uylari an‘anaviy yetimxonalar o‘rniga muqobil model sifatida ko‘rib, bolalarga tabiiy oilaviy muhitni ta‘minlashga qaratilgan. Shu bilan birga, tizimdagi mavjud muammolar va ularni hal qilish yo‘llari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Oilaviy bolalar uyi, yetim bolalar, ijtimoiy himoya, tarbiya, bola huquqlari, muqobil model, psixologik moslashuv, jamiyat, davlat qo‘llab-quvvatlashi, muammolar.

Kirish: O‘zbekistonda bolalarni himoya qilish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Yetim va ota-onasining qaramog‘isiz qolgan bolalarni tarbiyalash tizimi doimiy takomillashtirilmoqda. So‘nggi yillarda oilaviy bolalar uylari modelining joriy etilishi bolalar uchun tabiiy oilaviy muhit yaratishga qaratilgan muhim islohotlardan biridir. Ushbu tizim bolaning ijtimoiy moslashuvi, tarbiyasi va kelajakda to‘laqonli jamiyat a‘zosi sifatida shakllanishida katta rol o‘ynaydi.

Oilaviy Bolalar Uyining Ahamiyati va Afzalliklari

Oilaviy bolalar uylari an‘anaviy yetimxonalar bilan solishtirilganda bir qator afzalliklarga ega:

1. Oilaviy muhit – Bola an‘anaviy oila modelida tarbiyalanadi, bu esa uning psixologik va emotsional rivojlanishi uchun muhim.

2. Shaxsiy e‘tibor – Har bir bola alohida e‘tibor va g‘amxo‘rlik bilan ta‘minlanadi.

3. Ijtimoiy moslashuv – Bolalar jamiyatga tezroq moslashadi va oilaviy qadriyatlarni o‘zlashtiradi.

4. Psixologik barqarorlik – Yetimxona tizimidan farqli o‘laroq, bu model bolalar ruhiyati uchun yumshoq va ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Muammolar: Oilaviy bolalar uylari tizimi ko‘plab ijobiy jihatlarga ega bo‘lsa-da, u quyidagi muammolarga ham duch kelmoqda:

1. Moliyaviy yetishmovchilik Oilaviy bolalar uylariga ajratiladigan mablag‘ yetarlicha emas.

Homiylik va davlat qo‘llab-quvvatlashi yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmagan.

2. Kadrlar tanqisligi Tajribali tarbiyachi va psixologlarning yetishmovchiligi.

Tarbiyachilar uchun maxsus malaka oshirish kurslari yetarli emas.

3. Qonunchilikdagi kamchiliklar. Oilaviy bolalar uylari faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar ba’zan noaniq. Bola huquqlarini himoya qilish tizimi har doim ham samarali ishlamaydi.

4. Jamiyatdagi stigma (noto‘g‘ri qarashlar)

Oilaviy bolalar uyi tarbiyalanuvchilariga ayrim hollarda jamiyatda kamsituvchi munosabat bo‘lishi Bunday bolalar maktab va ish joylarida qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

5. Oilaviy muhitning doimiy emasligi. Ba’zan tarbiyachilar yoki homiylar yetarlicha tayyor emasligi sababli bolalarga to‘laqonli oilaviy muhit ta’minlab berilmaydi.

6. Psixologik muammolar. Yetim bolalar ko‘p hollarda psixologik travmalarga ega bo‘lib, ularga alohida yondashuv talab etiladi.

Bolalarning yangi oilaga moslashishi qiyin kechishi mumkin.

7. Oilaviy bolalar uyining monitoringi yetarli emas

Davlat tomonidan nazorat sust bo‘lishi natijasida ayrim oilaviy bolalar uylari yaxshi ishlamaydi.

Bolalar huquqlarining buzilishi ehtimoli mavjud.

Xulosa va Takliflar: Oilaviy bolalar uylarini samarali faoliyat yuritishi uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim:

- ✓ Davlat tomonidan moliyaviy ko'makni oshirish.
- ✓ Tarbiyachilar va psixologlar uchun maxsus tayyorgarlik kurslarini tashkil etishi
- ✓ Oilaviy bolalar uylarini qat'iy nazorat qilish va monitoring tizimini kuchaytirish.
- ✓ Jamiyatda yetim bolalarga nisbatan ijobiy qarashlarni shakllantirish uchun targ'ibot ishlari olib borish.
- ✓ Bolalarning psixologik moslashuvi uchun maxsus dasturlar ishlab chiqish.

O'zbekistonda oilaviy bolalar uylarining rivojlanishi bola tarbiyasi va kelajak avlodning sog'lom shakllanishida muhim o'rin tutadi. Shu sababli, tizimdagi muammolarni hal qilish va islohotlarni kuchaytirish asosiy maqsadlardan biri bo'lishi lozim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига руҳий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
2. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
- 3 Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
- 4 Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.